

سیره اخلاقی مرجعیت
و
حوزه های علمیه در دفاع مقدس

مؤلف

محمد اسماعیل زاده



شرکت چاپ و نشر بین الملل

سرشناسه
 عنوان و نام پدید آور
 مشخصات نشر
 مشخصات ظاهری
 شابک
 وضعیت فهرست نویسی
 یادداشت
 موضوع
 نشانه انجمن
 رده بندی کنگره
 رده بندی دیویی
 شماره کتابشناسی ملی

اسماعیل زاده ، محمد ، ۱۳۵۱
 : سیره اخلاقی مرجعیت و حوزه های علمیه در دفاع مقدس / مولف: محمد اسماعیل زاده
 : تهران ، سازمان تبلیغات اسلامی ، شرکت چاپ و نشر بین الملل ، ۱۳۹۰
 : ۲۲ ص
 : 978-964-304-481-7
 : قیما
 : کتابخانه
 : جنگ ایران و عراق ، ۱۳۵۹ - ۱۳۶۷ - : روحانیت
 : سازمان تبلیغات اسلامی ، شرکت چاپ و نشر بین الملل
 : ۱۳۹۰ ۲۵ آذر / DSR ۱۵۶۳
 : ۸۳۲ - ۹۵۵۱
 : ۲۶۵۵ - ۲۶۱

شرکت چاپ و نشر بین الملل

نام کتاب: سیره اخلاقی مرجعیت و حوزه های

علمیه در دفاع مقدس

مولف: محمد اسماعیل زاده

نوبت چاپ: اول - بهار ۱۳۹۱

لیتوگرافی: الوان

چاپ و صحافی: ایمان

شمارگان: ۳۰۰۰ نسخه

قیمت: ۴۵۰۰۰ ریال

ویراستار: هادی آذربایجانی

صفحه آرا: نادر شالیان

مسئول تولید: شریف شایسته

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۳۰۴-۴۸۱-۷



انتشارات پژوهشگاه باقرالعلوم

دفتر مرکزی:

تهران: میدان استقلال

سمعی جنوبی - پلاک ۲ -

طبقه سوم

تلفن: ۳۳۹۲۲۹۵۹ - ۲۱

نمابر: ۳۳۱۸۶۰۲

فروشگاه مرکزی:

میدان فلسطین - ضلع

شمال شرق - پلاک ۵ و ۴

تلفن: ۸۸۹۲۱۹۸۰ - ۲۱

نمابر: ۸۸۹۰۳۸۲۳

E-mail:

intpub@intpub.ir

www.intpub.ir

همه حقوق محفوظ است. هرگونه نسخه برداری، اعم از زیراکس و بازنویسی،
 ذخیره کامپیوتری اقتباس کلی و جزئی (به جز اقتباس جزئی در نقد و بررسی،
 اقتباس در گیومه در مستندنویسی و مانند آنها) بدون مجوز کتبی از ناشر
 ممنوع و از طریق مراجع قانونی قابل پیگیری است.

فهرست

۱	مقدمه
۷	پیشگفتار

فصل اول: اخلاق در حوزه‌های علمیه

۹	پیشینه و سیره اخلاقی در حوزه‌های علمیه
۱۱	الف) اخلاق فلسفی
۱۳	ب) اخلاق عرفانی
۱۴	طبقات عرفاء و ادوار تصوف عرفان
۱۵	هدف مکتب اخلاق عرفانی
۱۶	مراتب ده گانه نفس
۱۷	ج) اخلاق ماثور
۱۷	اخلاق، جنگ، صلح
۱۹	اخلاق، جنگ و صلح در ادبیات بین المللی
۱۹	الف) رویکرد سکولار
۲۰	ب) رویکرد دینی
۲۴	پرسش‌های اصلی در اخلاق جنگ
۲۵	رویکرد مغرب زمین به اخلاق جنگ
۲۵	۱- نظریه جنگ عادلانه
۲۷	چه موقع جنگیدن درست است؟ (شرایط جنگ عادلانه)
۳۰	۲- نظریه صلح طلبانه

فصل دوم: سیره اخلاقی ولایت در دفاع مقدس

- ۳۱ پیش فرض‌های اندیشه دفاعی در اندیشه امام خمینی (ره) ۳۱
- اهداف جنگ : ۳۱
- مصایب جنگ : ۳۲
- عوامل پیروزی : ۳۳
- جبل‌المین : ۳۵
- سیره اخلاقی امام خمینی (ره) در دفاع مقدس ۳۶
- (۱) روشن بینی و آینده نگری : ۳۶
- (۲) طمأنینه : ۳۷
- (۳) پذیرش آسان ناگواری‌ها : ۳۸
- (۴) نظم کامل : ۳۹
- (۵) گمنامی و بی نشانی : ۴۰
- (۶) نشاط قلبی از دیدن جوانان رزمندگان : ۴۰
- (۷) دعا برای رزمندگان : ۴۱
- (۸) تواضع : ۴۱
- (۹) بوسه بر پیشانی شهید : ۴۲
- (۱۰) کرامت : ۴۳
- (۱۱) وحدت : ۴۴
- (۱۲) اهمیت خاص برای جهادگران در راه خدا : ۴۵
- (۱۳) بوسه بر دست و بازو : ۴۶
- (۱۴) توجه به نماز اول وقت : ۴۷
- (۱۵) توجه به آزادگان : ۴۹
- (۱۶) توجه به نقش حوزه‌های علمیه در دفاع مقدس : ۵۱
- (۱۷) پندهای حضرت امام به فرزندش : ۵۳
- الهی‌نامه امام خمینی (ره) : ۵۵
- بیانات امام (ره) درباره مقام معظم رهبری : ۵۷

- ۵۹ سیره اخلاقی مقام معظم ولایت فقیه حضرت آیت الله خامنه‌ای
- ۵۹ (۱) مرد عمل:
- ۶۰ (۲) ناامیدی و امیدواری:
- ۶۱ (۳) سادگی و خدمتگذاری:
- ۶۲ (۴) روحیه جهادی:
- ۶۲ کلچین خاطرات مقام معظم رهبری از دوران دفاع مقدس:
- ۷۲ (۵) پوشیدن لباس رزم:
- ۷۳ (۶) سادگی حضور:
- ۷۳ (۷) آرامش با نوبل:
- ۷۴ (۸) والسابقون:
- ۷۵ (۹) فرمانده دقیق:
- ۷۵ (۱۰) آرامش در پرتو ولایت:
- ۷۶ (۱۱) برخورد با تخلفات:
- ۷۷ (۱۲) عشق و تکلیف:
- ۷۷ (۱۳) صمیمیت و نشاط:
- ۷۸ (۱۴) مراقبت بر ارزش‌ها:
- ۷۸ (۱۵) رفتار علوی:
- ۷۹ (۱۶) تبرک:
- ۷۹ (۱۷) تربیت حسینی:
- ۸۰ (۱۸) سنگ صبور خانواده شهداء:
- ۸۱ (۱۹) امام رافت:
- ۸۱ (۲۰) تکریم خانواده شهداء:
- ۸۲ (۲۱) دیدار با ولی نعمتان:
- ۸۲ (۲۲) دل‌تنگی برای سرباز ولایت:
- ۸۳ (۲۳) نامه‌ای به فرزند شهید:
- ۸۴ (۲۴) انس با وصیت نامه شهداء:
- ۸۴ (۲۵) می‌خواهم بسیجی بمانم:
- ۸۶ (۲۶) عنایت به طلاب رزمنده:

فصل سوم: سیره علما و روحانیون در دفاع مقدس

- ۹۰..... (۱) آیت الله هاشمی رفسنجانی:
- ۹۲..... (۲) آیت الله العظمی بهاء الدینی:
- ۹۴..... (۳) آیت الله العظمی گلپایگانی:
- ۹۴..... (۴) آیت الله العظمی اراکی:
- ۹۵..... (۵) آیت الله میرزا جواد آقا تهرانی:
- ۹۵..... (۶) آیت الله سید اسدالله مدنی:
- ۹۶..... (۷) شهید آیت الله اشرفی اصفهانی:
- ۹۸..... (۸) شهید آیت الله دکتر بهشتی:
- ۹۹..... (۹) حجت الاسلام والمسلمین شهید شاه آبادی:
- ۹۹..... (۱۰) آیت الله قاضی درفولی:

فصل چهارم: سیره شهدای روحانیت

- ۱۰۱..... ۱- شهید محسن آقاخان:
- ۱۰۱..... ۲- حجت الاسلام شهید محمد شهاب:
- ۱۰۲..... ۳- روحانی شهید محسن درودی:
- ۱۰۲..... ۴- سردار شهید مصطفی ردانی پور:
- ۱۰۳..... ۵- شادروان حجت الاسلام دکتر اسکندری:
- ۱۰۳..... ۶- شهید شیخ عبدالله میثم:
- ۱۰۵..... ۷- محمد مهدی عراقی:
- ۱۰۶..... ۸- سید نورالدین رحیمی:
- ۱۰۹..... ۹- حاج شیخ عباس شیرازی:
- ۱۲۱..... ۱۰- ابراهیم رمضانی کریم آباد:
- ۱۲۳..... ۱۱- سید کمال خالقی:
- ۱۲۴..... ۱۲- محمد عرب فشافویه:
- ۱۲۵..... ۱۳- سعید نخبه زعیم:
- ۱۲۶..... ۱۴- حسین قاسمی کجایی:

- ۱۵- سعید رفیعی دمنه ۱۲۷
- ۱۶- سیدمکارم موسوی ۱۲۹
- ۱۷- محمد مرادی ۱۳۰
- ۱۸- یوسف خانی ۱۳۱
- ۱۹- محبوب شیری ۱۳۲
- ۲۰- محمد چاوشی ۱۳۳
- ۲۱- اسماعیل شفیعی ۱۳۴
- ۲۲- عباس واضحی ۱۳۵
- ۲۳- مجید ملا صالحی ۱۳۷
- ۲۴- رضا ابراهیمی ۱۳۸
- ۲۵- مرتضی حسینی اشهرادی ۱۳۹
- ۲۶- علی اکبر اصغری ترکانی ۱۴۱
- ۲۷- سیدمصطفی رفعتی پور (شمس) ۱۴۲
- ۲۸- محمد گلابچی (گلابگیران قمی) ۱۴۵
- ۲۹- عمران قربانی ۱۴۷
- ۳۰- سیفعلی بهروزی ۱۴۹
- ۳۱- نادر سعادت‌مند منشادی ۱۵۰
- ۳۲- ذبیح‌الله کرمی ۱۵۴
- ۳۳- مجید امینی ۱۵۶
- ۳۴- همایون معدنی ۱۵۸
- ۳۵- سیدشکر ا... دریاباری ۱۵۹
- ۳۶- حیدر عبدوس ۱۶۰
- ۳۷- سعید فهیم پور تفنگساز ۱۶۳
- ۳۸- سید مجتبی برهانی ۱۶۳
- ۳۹- محسن مظفری ۱۶۵
- ۴۰- محسن عبدالرحمان ۱۶۶
- ۴۱- محمدعلی شرف الدین ۱۶۸
- ۴۲- نصرالله وثوقی ۱۶۹

- ۴۳- محمد رضا قرائیان ۱۷۰
- ۴۴- سید مسعود اسماعیلی ۱۷۲
- ۴۵- علی محمد قدیانی ۱۷۴
- ۴۶- سید حسین معصومی ۱۷۵
- ۴۷- حسین زند ۱۷۶
- ۴۸- سید حبیب الله فتوحیان ۱۷۷
- ۴۹- محسن تقی زاده شورستانی ۱۷۸
- ۵۰- سید محمد مهدی هاشمی ریزی ۱۸۰
- ۵۱- احمد رقی ۱۸۴
- ۵۲- ابوالقاسم اسادی ۱۸۵
- ۵۳- مهدی شاه آبادی ۱۹۰
- ۵۴- شیخ فضل الله مهدیزاده مجلایی ۱۹۵
- ۵۵- سید رضا موسوی فرد ۲۰۲
- ۵۶- محمد ابراهیم شایسته ۲۰۳
- ۵۷- محمد صادق قاضوی ۲۰۴
- ۵۸- غلام علی (فلاح) کاظمی ۲۰۶
- ۵۹- امیر عرب ۲۰۷
- ۶۰- ابوالفضل محمدی ۲۰۸

مقدمه

روحانیت شیعه در طول تاریخ و در تقابل همیشگی حق و باطل همواره به عنوان پیروان حق ثابت قدم بوده و در مقابل باطل گرایان حق ستیز، هیچ گاه از مبارزه خسته نشده و برای لحظه‌ای احساس ضعف و ناتوانی و پشیمانی نکرده‌اند.

روحانیت همواره با تکیه بر عنصر ایمان و اعتقاد راسخ و پایداری در راه حق عامل اصلی پیروزی ربیون بر علیه کفر بوده‌اند.

رسالت روحانیت، عمق بخشی به ایمان و تحکیم پایه‌های اعتقادی بر بنیان‌های دانش و بیش صحیح و یقینی و ایجاد بسترهای لازم به منظور ایستادگی و پایداری خالصانه در مسیر حق بوده است.

با نگاهی به پژوهش‌های صورت گرفته پیرامون «نقش حوزه‌های علمیه و مراجع عظام تقلید در دفاع مقدس» مشاهده می‌شود که نقش پژوهش‌های دفاع مقدس در این زمینه بسیار ناچیز است. به طوری که موسسات و نهادهای مرتبط با دفاع مقدس پیش از این به موضوع روحانیت نپرداخته‌اند. پرسش‌های زیادی در زمینه نقش مرجعیت و حوزه‌های علمیه در دفاع مقدس مطرح است و نسل جوان امروز انتظار

دارد پاسخی نو به این پرسش داشته باشد.

در این راستا ستاد حوزوی دائرةالمعارف دفاع مقدس در قالب بزرگداشت نقش روحانیت و مراجع عظام تقلید در دفاع مقدس همایشی را در سطح ملی تنظیم و برگزار نموده است که در آن، از آثار فکری و قلمی پژوهشگرانی که به و طر عمده جوان و حوزوی هستند استفاده شده است. این همایش با مشارکت مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه، جامعه مدرسین حوزه علمیه قم، جامعه المصطفی العالمیه، مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه خواران، مرکز مدیریت حوزه علمیه خراسان، سازمان تبلیغات اسلامی، دبیرخانه یادواره شهدای رران، بنیاد حفظ و نشر آثار و ارزشهای دفاع مقدس، مرکز خدمات حوزه‌های علمیه و موسسه سیره شهداء می‌باشد.

ستاد حوزوی دائرةالمعارف دفاع مقدس برای رسیدن به نتایج مطلوب و بهره‌گیری از همه اندیشه‌ها، اقدام به برگزاری هم‌اندیشی تحت عنوان چشم انداز ستاد حوزوی دائرةالمعارف دفاع مقدس نموده است. محورهای آن عبارتند از:

حفظ و تعمیق ارزشهای دفاع مقدس؛

انتقال معارف دفاع مقدس به نسل آینده؛

ترویج و تعمیق فرهنگ ایثار و شهادت؛

تبلور جهاد و ایثار به عنوان دژ مستحکم در برابر استکبار.

اهداف همایش عبارتند از:

پاسداشت و تجلیل از شهدای روحانی سراسر کشور؛
 گرامیداشت نقش مرجعیت عظام تقلید در دفاع مقدس؛
 اطلاع رسانی و ترویج جایگاه رزمی و تبلیغی طلاب و روحانیون در
 دفاع مقدس.

محورها و موضوع همایش

جایگاه علماء و مراجع عظام تقلید در دفاع مقدس؛
 مبانی فرهنگ جهاد و شهادت؛
 نقش رزمی - تبلیغی و تأثیر گذار معنوی طلاب و روحانیون؛
 راهکارهای ارتقاء سطح فرهنگ ایثار و شهادت در حوزه‌های علمیه؛
 نقش مدارس علمیه، مراکز و موسسات حوزوی در دفاع مقدس؛
 بررسی مصادیق همت مضاعف و کار مضاعف در حوزه‌های علمیه
 در دوران دفاع مقدس.

از مهمترین اهداف همایش می‌توان به مواردی همچون غنا بخشیدن
 به ادبیات موجود در زمینه نقش مرجعیت و حوزه‌ها علمیه در دفاع
 مقدس، گشودن افق‌های نو در پژوهش‌ها و نگارش‌های مرتبط با این
 موضوع به ویژه با رویکرد تبیین جایگاه این نهاد ارزشمند اشاره کرد. از
 این رو دبیرخانه همایش تلاش خود را بر تولید و انتشار مقاله‌های علمی
 گذاشت و با عنایت خداوند متعال توانست در مدت فعالیت خود، آثار
 ارزشمندی به صورت مستقل و یا با مشارکت مراکز پژوهشی و فرهنگی

عرضه کند که مهم ترین آن ها عبارتند از:

کتاب‌های علمی - ترویجی

نقش حوزه های علمیه در دفاع مقدس از منظر امام خمینی (ره):

نقش حوزه‌های علمیه در دفاع مقدس از منظر مقام معظم رهبری
(مدظله العالی)

برداشت‌هایی از سیره اخلاقی امام خمینی (ره) و ائمه جمعه در دفاع
مقدس:

سیره اخلاقی مرجعیت و طلاب در دفاع مقدس:

شاهدان بصیرت خاطرات شهدای روحانی در دفاع مقدس:

علمداران معرفت

ویژه‌نامه

دبیرخانه همایش با مساعدت کمیته روابط عمومی و ارتباطات ستاد،
ویژه نامه‌ای را در قالب گفتگوهای علمی و گزارش دیدار اعضای ستاد
با مراجع معظم تقلید منتشر نمود که همزمان با همایش توزیع می‌شود.

چکیده مقالات

دبیرخانه همایش با هدف انعکاس محورهای عمده مقالات، چکیده
ای از مقالات را در قالب ۴۵ چکیده منتخب همزمان با همایش توزیع
نموده است.

مجموعه مقالات

مجموعه مقالات همایش بررسی نقش حوزه های علمیه و مراجع عظام تقلید در دفاع مقدس در دو جلد سامان یافته است. جلد اول درباره جایگاه علماء و مراجع عظام تقلید در دفاع مقدس، مبانی فرهنگ جهاد و شهادت و جلد دوم، نقش رزمی و تبلیغی و تاثیر گذاری معنوی طلاب و روحانیون، نقش مدارس علمیه و مراکز و موسسات حوزوی در دوران دفاع مقدس است.

مقاله های عرضه شده در این مجموعه برآیند دیدگاه دانش آموختگان حوزه های علمیه و طلاب جوان در حوزه های علمیه است. با این حال در همه آن ها تلاش شده است دیدگاه مورد نظر با استفاده و دلایل و مستندات قابل اعتنا به اثبات برسد.

در این مقاله ها، جنبه های مختلف نقش مرجعیت و حوزه های علمیه در دفاع مقدس تبیین شده و امید است برنامه ریزی سیاست گذاری ها و تولیدات علمی در حوزه ها علمیه در دفاع مقدس تاثیر به سرایی داشته باشد و امیدواریم مورد توجه همه دست اندرکاران قرار گیرد.

امیدواریم این مجموعه بتواند به پرسش ها و ابهام های موجود در زمینه نقش مرجعیت و حوزه های علمیه در دفاع مقدس پاسخ دهد و از این طریق برنامه ریزان و سیاست گذاران حوزوی را در تعالی و ارتقاء آن یاری رساند.

در پایان لازم است از زحمات برادران (علی میناپور - مرتضی

موسی‌پور- عباس خدمتی - محمداسماعیل زاده - اشعری - مرتضی علی
اکبری - حسن دهستانی) که در تهیه و تدوین این مجموعه ما را یاری
فرموده‌اند تشکر نماییم.

عباس رضوانی نسب

دبیر همایش

www.ketab.ir

پیشگفتار

بیش از دو دهه از حماسه پرشکوه دفاع مقدس گذشت. حماسه‌ی روحانیت در هشت سال دفاع مقدس به‌رغم عظمت وجود و ساحت تابناکی که داشت و دارد هنوز برای ملت ما نشناخته مانده است. چه خسارت‌ها از این ناشناختگی به نسل جوان ما که بی‌تابانه حیران به دنبال الگوی رشد و تعالی خویش است، می‌رسد. به همه کسانی که سیره روحانیان در دفاع مقدس برای توفیق آن‌ها در زندگی تا سرحد رستگاری همیشه سرشار از پیام سازندگی، روحی و اخلاقی وارد نشده است، می‌گویی که سیره اینان پاکی، صداقت، اخلاص، تواضع، سادگی، مهربانی، شجاعت، درایت، تدبیر، تقوا، جدیت، آرامش، و ده‌ها صفت بوده است.

در این مجال اعتراف می‌کنیم تنها توانسته‌ایم اندکی از غباری که طی این سال‌ها که بر این چهره‌های نورانی و زیبا نشسته است پاک کنیم تا این نور تابناک بیشتر بر جان مشتاقان قرب حضرت حق بتابد و کانون دل‌های عاشقان وصل یار را گرمی و حرارت و روشنایی و نشاط بیشتری بخشد. اما دریغ هنوز شهدای روحانی نشناخته هستند. رنج و غربت و مظلومیتی که برجستگان حوزه‌های علمیه به خاطر حفظ مصالح انقلاب به جان پذیرا شدند و سوختند و ساختند تا ابعاد کشتی انقلاب در میان موج و گرداب‌های تفرقه و فتنه گرفتار نشود؛ به آسانی قابل تبیین نیست. ما امروزه نیازمندیم به این که سیره نورانی این شهیدان عزیز به نسل جوان و سایر اقشار ملت عرضه شود. تا هر کسی به اندازه ظرفیت

وجودی خویش از این زمزم همیشه جوشان فیض سیراب شود و در این میان رسالتی بزرگ بر دوش علمای آگاه، روشنفکران و نویسندگان و هنرمندان است که درد دین دارند. چه آنانی که می‌توانند با غواصی در این اقیانوس ژرف و بی‌کرانه، گوهرهای ارزشمندی بدست آورند و با آنها ساختن نسل جوان که در سال‌های نه چندان دور سگاندار سفینه انقلاب در جهان معاصر خواهد بود. با تأثیر به این سیره، بر شکوفایی حیات معنوی و این عزیزان کوشا باشند که این مهم‌ترین ضمانت اجرای برای استمرار انقلاب در نسل‌های آینده است.

این مجموعه که پیش روی خوانندگان عزیز است:

(۱) حاصل بررسی خاطرات کسانی است که سال‌ها با این شهیدان انس و الفتی داشته‌اند

(۲) اولین مجموعه موضوعی و به عبارتی سیره شناسی روحانیت در دفاع مقدس است. در این مجموعه تلاش بر آن بوده است تا آنجا که امکان دارد به مطلبی نو اشاره شود که به سیره نظری و عملی این بزرگواران بر می‌گردد. امید است این درآمد با این ویژگی دست مایه ارزشمندی برای محققان، نویسندگان، هنرمندان و روحانیان ما قرار گیرد.

(۳) هر چند در این سیره در حد توان، جنبه‌ای از شخصیت شهیدان روحانی در بُعد فردی و اجتماعی بیان شده‌اند. اما چنانچه فرصت بیشتری در اختیار بود و جمعی که به‌رغم آزادت خالصانه‌ای که به ایشان داشتند خاطرات خود را در اختیار ما می‌گذاشتند قطعاً مجموعه‌ای بسیار جامع‌تر و زیباتر در اختیار خوانندگان عزیز قرار می‌دادیم.

(۴) در تدوین خاطرات، هیچ‌گونه دخل و تصرف محتوایی صورت نگرفته است.

این مطالب با اندکی ویراستاری و تنظیم، عیناً اظهارات راویان محترم است. والسلام